

Oikeusministeriön ja tasa-arvovaltuutetun välinen sopimus vuosille 2026– 2029

Sisällys

1	Strategiset linjaukset.....	3
2	Yhteiskunnallinen vaikuttavuus.....	4
3	Tulostavoitteet	4
4	Voimavarojen hallinta	6
5	Voimassaolo, seuranta ja allekirjoitukset.....	8

1 Strategiset linjaukset

1. Tasa-arvovaltuutetun tehtävät ja itsenäinen asema

Tasa-arvovaltuutetun tehtävänä on tasa-arvovaltuutetusta annetun lain 2 §:n mukaan:

- 1) valvoa tasa-arvolain sekä ensisijaisesti syrjinnän kiellon ja syrjivän ilmoittelun kiellon noudattamista;
- 2) aloittein, neuvoin ja ohjein edistää tasa-arvolain tarkoituksen toteuttamista;
- 3) antaa tietoja tasa-arvolainsäädännöstä ja sen soveltamiskäytännöstä;
- 4) seurata tasa-arvon toteutumista yhteiskuntaelämän eri aloilla; sekä
- 5) ryhtyä toimenpiteisiin sovinnon aikaansaamiseksi tasa-arvolaisissa tarkoitettua syrjintää koskevassa asiassa.

Tasa-arvovaltuutettu toimii myös Euroopan unionin tasa-arvodirektiiveissä edellytettynä kansallisena tasa-arvoelimenä.

Tasa-arvovaltuutettu on tasa-arvovaltuutetusta annetun lain 1 §:n 2 momentin mukaan toiminnassaan itsenäinen ja riippumaton.

Euroopan unionin neuvosto on antanut 7.5.2024 yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoelimiä koskevan direktiivin (EU) [2024/1499](#). Euroopan parlamentti ja neuvosto ovat antaneet 14.5.2024 yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoelimiä koskevan direktiivin (EU) [2024/1500](#). Direktiivit on saatettava kansallisesti voimaan 19.6.2026 mennessä.

Em. direktiiveillä on vahvistettu yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoelinten toimintaa koskevat vähimmäisvaatimukset niiden riippumattomuuden takaamiseksi. Direktiivien 3 artiklojen mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että ”tasa-arvoelimet ovat riippumattomia ja vapaita ulkoisesta vaikutuksesta, ja että ne pidättyvät pyytämästä tai ottamasta vastaan ohjeita hallitukselta tai muulta julkiselta tai yksityiseltä yhteisöltä hoitaessaan tehtäviään ja käyttäessään toimivaltaansa. Tasa-arvoelinten on voitava tämän direktiivin tavoitteiden mukaisesti ja sovellettavan oikeudellisen kehyksen puitteissa hallinnoida omia taloudellisia ja muita resurssejaan ja tehdä omia päätöksiä sisäisestä rakenteestaan, vastuuvollisuudesta, henkilöstöstään ja organisatorisista asioistaan”.

Tasa-arvovaltuutettu itsenäisenä viranomaisena määrittelee toimintansa tavoitteet. Tasa-arvovaltuutettu esittää oikeusministeriölle vuosittain tavoitteiden saavuttamiseksi arvion tarpeellisista resursseista. Tasa-arvovaltuutettu on tehnyt oikeusministeriölle 5.11.2025 kehusehdotuksen vuosille 2027–2030. Oikeusministeriö huomioi valtuutetun resurssitarpeet valmistellessaan tulo- ja menoarviota eduskunnan hyväksyttäväksi.

2. Tasa-arvovaltuutetun strategiset linjaukset

Tasa-arvovaltuutetun **missio** on edistää itsenäisenä viranomaisena sukupuolten tasa-arvoa ja toimia sukupuolisyrijinnän estämiseksi ja siihen liittyvän oikeusturvan toteutumiseksi.

Tasa-arvovaltuutetun **visio** on, että sukupuolten tasa-arvoa kunnioitetaan osana perus- ja ihmisoikeuksia. Jokainen voi toteuttaa itseään sukupuolestaan, sukupuoli-identiteetistään tai sukupuolen ilmaisustaan riippumatta. Tasa-arvo toteutuu kaikilla elämänalueilla ja kaikissa elämän vaiheissa.

Strategia pohjautuu seuraaviin **arvoihin**: asiantuntijuus, oikeudenmukaisuus, vaikuttavuus, tasa-arvo ja yhdenvertaisuus sekä luotettavuus.

Tasa-arvovaltuutetun kriittiset menestystekijät ovat:

- Toimintaedellytysten turvaaminen (riittävät henkilöresurssit ja toimintamäärärahat)
- Tasa-arvovaltuutetun lainvalvontatehtävän kirkastaminen ja
- Henkilöstön asiantuntemuksen ja osaamisen vahvistaminen

2 Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Tasa-arvovaltuutetun yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteet ovat:

1. Sukupuolten tasa-arvoa kunnioitetaan osana perus- ja ihmisoikeuksia. Jokainen voi toteuttaa itseään sukupuolestaan, sukupuoli-identiteetistään tai sukupuolen ilmaisustaan riippumatta. Tasa-arvo toteutuu kaikilla elämänalueilla ja kaikissa elämän vaiheissa.
2. Tasa-arvolain yksilölle turvaamat oikeudet ja oikeussuoja toteutuvat käytännössä.
3. Tasa-arvoa edistetään tavoitteellisesti yhteiskunnan eri osa-alueilla.

3 Tulostavoitteet

Tasa-arvovaltuutettu edistää yhteiskunnallisen vaikuttamisen tavoitteitaan asettamalla tässä luvussa kuvatut tulostavoitteet.

Yhteiskunnallinen vaikuttavuustavoite 1:

Sukupuolten tasa-arvoa kunnioitetaan osana perus- ja ihmisoikeuksia. Jokainen voi toteuttaa itseään sukupuolestaan, sukupuoli-identiteetistään tai sukupuolen ilmaisustaan riippumatta. Tasa-arvo toteutuu kaikilla elämänalueilla ja kaikissa elämän vaiheissa.

Tulostavoite: Tasa-arvo on suomalaisen yhteiskunnan laajasti hyväksymä perusarvo	
2026–2029	Tasa-arvovaltuutettu osallistuu tasa-arvoa koskevaan yhteiskunnalliseen keskusteluun mm. nostamalla esiin lainvalvonnassa esiin nousseita havaintoja ja antamalla lausuntoja hallituksen esityksistä jne. Tasa-arvovaltuutettu painottaa ja tuo esiin erityisesti sukupuolten tasa-arvoon vaikuttavia seikkoja.
2026–2029	Tasa-arvovaltuutettu viestii saamistaan yhteydenotoista ja erityisen merkitykselliseksi katsomistaan lausunnoista sekä toimistaan sovinnon edistämiseksi. Tasa-arvovaltuutetun lausunnoista muodostuu vaikuttava osa tasa-arvolain soveltamis- ja tulkintakäytäntöä. Tämä tekee tasa-arvolaissa säädetyt oikeudet ja velvollisuudet tunnetuiksi yhteiskunnassa.
2026	Tasa-arvovaltuutettu antaa eduskunnalle kertomuksen tasa-arvon tilasta. Eduskuntakertomuksessaan tasa-arvovaltuutettu kuvaa tasa-arvon toteutumista Suomessa ja esittää suosituksia tasa-arvon edistämiseksi. Tasa-arvovaltuutettu viestii suosituksistaan mm. poliittisille päättäjille ja yhteiskunnallisille vaikuttajille.
Tulostavoite: Tasa-arvolain uudistamisessa painopisteenä on lain yksiselitteisyys ja lainvalvonnan toimivuus	
Kevät 2026	Tasa-arvovaltuutettu valmistautuu siihen, että valtuutettu nimetään ns. palkka-avoimuusdirektiivin (eli Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi miesten ja naisten samapalkkaisuuden periaatteen soveltamisen lujittamisesta palkkauksen läpinäkyvyyden ja täytäntöönpanomekanismien avulla (EU) 2023/970) tarkoittamaksi valvontaelimeksi. Tasa-arvovaltuutettu vie uudistusta eteenpäin olemassa olevin resurssein. Hallituksen esitysluonnoksessa esitetyn ilmoitusmekanismin luomiseen tasa-arvovaltuutetulla ei ole resursseja. Direktiivi tulee panna kansallisesti täytäntöön viimeistään kesäkuussa 2026. Mikäli tasa-arvovaltuutettu direktiivin edellyttämäksi kansalliseksi valvontaelimeksi, tasa-arvovaltuutettu tarvitsee palkkaerojen ilmoitusmekanismin luomiseen ja käyttöönottamiseen merkittävän lisäyksen henkilö- ja määräraharesursseihinsa. Palkka-avoimuusdirektiivin kansallista täytäntöönpanoa koskevaa hallituksen esitystä ei ole vielä annettu eduskunnalle.
Kevät 2026	Tasa-arvovaltuutettu valmistautuu siihen, että em. yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoelimiä koskevat direktiivit pannaan kansallisesti täytäntöön viimeistään kesäkuussa 2026, vaikka hallituksen esitystä ei ole vielä annettu eduskunnalle. Tasa-arvovaltuutetulle on tulossa uusia tehtäviä direktiivin täytäntöönpanon myötä (mm. lausuntojen antaminen tuomioistuimille tasa-arvolain soveltamiseen liittyvissä asioissa).
2026–2029	Tasa-arvovaltuutettu viestii yhteiskunnallisille vaikuttajille, lainvalmistelijoille ja muille yhteiskunnallisille toimijoille syrjintää koskevan lainsäädännön (eli tasa-arvolain ja yhdenvertaisuuslain) puutteista ja epäkohdista erityisesti syrjintää

	epäilevän yksilön oikeussuojan näkökulmasta. Viesteissään tasa-arvovaltuutettu tuo lisäksi esiin tarpeen yhdenmukaistaa syrjintälainsäädäntöä sekä tarpeen yhtenäistää valvovien viranomaisten, kuten tasa-arvovaltuutetun ja yhdenvertaisuusvaltuutetun, toimivaltuuksia ja tehtäviä. Oikeusvaltion tehtävänä on varmistaa, että syrjintää epäilevällä ja kokeneella on mahdollisuus saada oikeussuojaa riippumatta siitä, mistä syrjintäperusteesta on kyse. Tasa-arvovaltuutettu viestii tämän edellyttämistä lainsäädäntötoimista.
	Tasa-arvovaltuutettu jakaa lisäksi tietoa raskaus- ja perhevapaisiin liittyvästä syrjinnästä, sen tulkinnasta ja oikeuskäytännöstä.
Tulostavoite: Yhteistyö ja verkostoituminen muiden toimijoiden kanssa	
2026–2029	Tasa-arvovaltuutettu tukee mahdollisuuksiensa mukaan muiden toimijoiden työtä tasa-arvon edistämiseksi ja syrjintään puuttumisessa eri yhteistyön muodoilla ja osallistamalla tilaisuuksiin kouluttajana ja tasa-arvonäkökulman esiin nostajana.
2026–2029	Tasa-arvovaltuutettu pitää mahdollisuuksiensa mukaan yhteyttä muihin tasa-arvotoimijoihin painottaen erityisesti sellaisia tilaisuuksia yms., jotka edistävät tasa-arvoa mahdollisimman laajan yleisön piirissä ja mahdollisimman kustannustehokkaalla tavalla. Tasa-arvovaltuutettu osallistuu niihin kansallisiin ja kansainvälisiin työryhmiin, joihin osallistuminen on tarkoituksenmukaista valtuutetun tehtävän kannalta.

Yhteiskunnallinen vaikuttavuustavoite 2:

Tasa-arvolain yksilölle turvaamat oikeudet ja oikeussuoja toteutuvat käytännössä

Tulostavoite: Sukupuolisyrjintää epäilevät saavat tietoa ja neuvoja oikeuksiinsa pääsyssä	
2026–2029	Tasa-arvovaltuutettu on helposti lähestyttävä tasa-arvon asiantuntija, joka antaa syrjintää epäileville tietoa tasa-arvolaista ja tarjoaa neuvoja oikeuksiin pääsyssä. Tasa-arvovaltuutettu tarjoaa neuvojaan ja palvelujaan monikanavaisesti (mm. puhelin, sähköposti ja internet-sivut).
2026–2029	Valtuutettu tukee syrjintää epäilevän oikeuksiin pääsyä tarjoamalla apuaan ja neuvoja mahdollisimman yksinkertaisella ja kustannustehokkaalla tavalla. Ns. yleisen tason neuvot ja ohjeet selkeyttävät useimmiten sitä, millä edellytyksillä asiassa voidaan epäillä syrjintää. Valtuutetun kynnys ottaa asia tarkemmin arvioitavakseen selvitysmenettelyssä pyritään pitämään matalana. Selvitysmenettelyn otettavien asioiden käsittelyaika on merkittävästi pidempi, koska niissä noudatetaan hallintolain edellyttämiä menettelytapoja, kuten esim. syrjiväksi epäillyn tahon kuulemista. Selvitysmenettelyyn ei oteta lähtökohtaisesti yli kahta vuotta vanhempia asioita tai asioita, joissa tasa-arvovaltuutettu ei katso selvitysmenettelyn aloittamista tarkoituksenmukaiseksi.
2026–2029	Valtuutettu viestii eri kanavissa (mm. internet-sivuilla ja sosiaalisen median kanavissa) halukkuudestaan ja mahdollisuuksistaan neuvoa ja tukea syrjinnän uhreja tai syrjintää epäileviä. Tasa-arvovaltuutettu viestii eri kanavissa eduskuntakertomuksessa annetuista suosituksista.
Tulostavoite: valtuutettu käyttää kaikkia toimivaltuuksiaan syrjintään tasa-arvolaisissa turvattujen oikeuksien ja oikeussuojan toteutumisen varmistamiseksi	
2026–2029	Tasa-arvovaltuutettu arvioi kaikkea asiakastyötään sen vaikuttavuuden kautta ja mukauttaa tarvittaessa toimintaansa vastaamaan resurssejaan.
2026–2029	Tasa-arvovaltuutettu käyttää toimintaresurssejaan oikeasuhtaisesti niillä saavutettavaan vaikuttavuuteen nähden. Tässä arvioinnissa huomioidaan sekä yhteiskunnallinen merkittävyys että vaikuttavuus yksilön oikeuksien toteutumiseen.
2026–2029	Valtuutettu arvioi, missä syrjintäasioissa tasa-arvovaltuutetun on tarkoituksenmukaista tarjota osapuolille mahdollisuutta sovinnon edistämiseen. Tasa-arvovaltuutettu käyttää vastaavaa harkintaa siinä, mitkä asiat viedään yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakuntaan tai tuomioistuimeen.
2026–2029	Tasa-arvovaltuutettu arvioi, missä tasa-arvolain soveltamiseen liittyvissä asioissa valtuutetun on tarkoituksenmukaista antaa tuomioistuimelle lausunto (edellyttäen, että eduskunta hyväksyy em. yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoelimiä koskevien direktiivien täytäntöönpanoa koskevan hallituksen esityksen). Harkinnassaan

	valtuutettu painottaa erityisesti syrjintäasian yhteiskunnallista merkittävyyttä ja tarvetta saada selkeyttä esim. epäselvään oikeustilaan.
Tulostavoite: Valtuutetun resurssit riittävät lakisääteisten tehtävien hoitamiseen	
2026–2029	Valtuutettu priorisoi toimintaresurssien suuntaamisessa oikeussuojan tarjoamisen ja pyrkii varmistamaan resurssien riittävyyden syrjintään puuttumiseen ja siihen liittyvään ohjeistukseen ja neuvontaan. Yhteydenottomäärien kasvu voi edellyttää sen rajaamista, mitkä asiat voidaan ottaa selvitysmenettelyyn tai joissa voidaan edistää sovintoa. Käsittelyajat pyritään pitämään kohtuullisina.
2026	Valtuutettu kehittää toimintaprosessejaan niin, että toimiston esittelijöillä on käytössään ohjeistus eri elämänalueille tapahtuvan syrjinnän selvittämiseen selvityspyynnöissä ja asioista annettavissa lausunnoissa.
2026–2029	Valtuutettu keskustelelee oikeusministeriön ja poliittisten päätöksentekijöiden kanssa valtuutetun resurssitilanteesta ja konkretisoi mihin tarpeisiin nykyiset resurssit riittävät ja millaisia resurssilisäyksiä uudet tehtävät edellyttävät.

Yhteiskunnallinen vaikuttavuustavoite 3:

Tasa-arvoa edistetään tavoitteellisesti yhteiskunnan eri osa-alueilla.

Tulostavoite: Tasa-arvosuunnitelmat ovat itsestään selvä osa eri organisaatioiden toiminnallista ja strategista suunnittelua	
2026–2029	Tasa-arvovaltuutettu korostaa yhteiskunnallisessa viestinnässään, että viranomaisten, työnantajien, koulutuksen järjestäjien tulee arvioida ja edistää tasa-arvon toteutumista kaikessa toiminnassaan osana yhteiskuntavastuutaan.
2026–2029	Tasa-arvovaltuutettu noudattaa menettelytapaa, jonka mukaan tasa-arvosuunnitelmat pyydetään arvioitaviksi sellaisilta tahoilta, joista on tullut syrjintäepäily käsiteltäväksi. Tasa-arvovaltuutettu ohjeistaa tasa-arvosuunnitelmien laatijoita siihen, että suunnitelmat laaditaan mahdollisimman konkreettisesti koskemaan kyseisen toimijan tasa-arvon ongelmia ja tasa-arvon edistämisestä. Suunnitelmien tulee sisältää toimintaa koskevat edistämistoimet sekä työyhteisöissä palkkausta ja muita palvelussuhteen ehtoja koskeva suunnitelma.
2026–2029	Tasa-arvovaltuutettu valvoo tasa-arvon edistämistä koskevien velvoitteiden noudattamista resurssiensa puitteissa.

4 Voimavarojen hallinta

Voimavarojen hallinnan tavoitteet

Toiminnan tavoitteet ja resurssit ovat tasapainossa
Johtaminen tukee tavoitteiden saavuttamista ja henkilöstön hyvinvointia

Tavoite: Toiminnan tavoitteet ja resurssit ovat tasapainossa	
2026–2029	Tasa-arvovaltuutettu tunnistaa, että tasa-arvo on pitkän aikavälin tavoite, josta on valittava osatavoitteita, jotta tasa-arvoa voidaan (sopimuskaudella) tehokkaasti edistää. Näiden osatavoitteiden valinnassa on huomioitava käytettävissä olevat resurssit. Myös päätettäessä toimenpiteistä tavoitteiden saavuttamiseksi on selvää, etteivät kaikki toimenpiteet ole taloudellisesti mahdollisia toteuttaa. Valtuutettu rakentaa toimintansa suunnittelun edellä kuvattuun tavoitteiden ja resurssien tasapainottamiseen ja valitsee vuosittaiseen toimintasuunnitelmaansa kyseistä vuotta koskevat tavoitteet kaikista tavoitteista. Vuoden 2026 toiminnan painopisteeksi on valittu palkkauksellinen tasa-arvon ja palkka-avoimuuden edistäminen.
2026–2029	Tasa-arvovaltuutetun toimistossa on nykyisten ja mahdollisten uusien tehtävien hoitamiseen riittävä henkilöstö. Tasa-arvovaltuutettu käyttää voimavarojaan niin, että toimenpiteiden vaikuttavuus on mahdollisimman suurta. Valtuutettu arvioi kriittisesti kaikkien toimintojensa vaikuttavuutta ja siirtää tarvittaessa resursseja toimintaan, jossa vaikuttavuus on suurempaa. Tämän mukaisesti esimerkiksi yksittäisen tahon tai useiden tahojen

	yksityiskohtainen ohjaus ja neuvonta voi tulla korvatuksi yleisemmillä ohjeilla ja neuvoilla tai oppailla tai sähköisillä työkaluilla.
2026–2029	Siirtyviä määrärahoja käytetään tasaamaan työkuormitusta. Siirtyvien määrärahojen määrä pyritään saamaan noin 5 %:n tasolle.
Tavoite: Johtaminen tukee tavoitteiden saavuttamista ja henkilöstön hyvinvointia	
2026–2029	Tasa-arvovaltuutetun toiminta perustuu strategiasta ja tästä sopimuksesta johdettuihin tavoitteisiin. Työntekijöiden tehtäväkuvat ja tavoitteet tukevat tavoitteiden saavuttamista. Selkeät tavoitteet ja tehtäväkuvat helpottavat työntekijöitä rajaamaan tehtäviään ja näin välttämään kuormittumista.
2026–2029	Henkilöstön hyvinvointia ja toimintakykyä seurataan ja tuetaan kehitys- ja muilla keskusteluilla sekä hyödyntämällä työhyvinvointikyselyitä ja työpaikkaselvityksiä jne.
2026–2029	Toimiston arvot ohjaavat työskentelyä niin, että toimiston ilmapiiri kannustaa yhdessä tekemiseen sekä osaamisen kehittämiseen ja sen jakamiseen. Johtamisessa kannustetaan toimivan tiedonkulun ja avoimen palaute- ja keskustelukulttuurin merkitystä sekä yhteistä tekemistä ja vastuunottoa toiminnan tuloksien saavuttamisesta.

TOIMINNAN RAHOITUS Viraston toimintamenomomentti 25.01.03 (1000 euroa)	2025 Arvio	2026 TA	2027 Kehys	2028 Kehys	2029 Kehys
Siirtynyt edelliseltä vuodelta	103	103			
TA ja LTAt / kehys	1 120	1 119	1 119	1 119	1 119
Käytettävissä oleva rahoitus	1 223	1 222			
Menot	1 120	1 120			
Tulot	0	0			
Nettomenot	1 120	1 120			
Siirtyy seuraavalle vuodelle	103	102			

TULOJEN JA MENOJEN ERITTELY (1000 euroa)	2025 Arvio	2026 TA
Henkilöstökulut	980	980
Toimitilavuokrakulut	70	70
Palvelujen ostokulut	70	70
Muut kulut		
Investointimenot		
Bruttomenot	1 120	1 120
Maksullisen toiminnan tuotot		
Muut tuotot		
Bruttotulot		
Nettokäyttö/-käyttöarvo	1 120	1 120
Siirtynyt/siirtyy (arvio)	103	103
TP/TA/TAE	1 120	1 119
Käytettävissä yhteensä	1 223	1 222
Siirtyy seuraavalle vuodelle (arvio)	103	102

5 Voimassaolo, seuranta ja allekirjoitukset

Tässä sopimuksessa kuvataan varsinaisesti talousarviovuotta 2026 koskevia tavoitteita ja voimavaroja. Talousarviovuotta seuraavien vuosien tavoitteet ovat alustavia.

Tavoitteiden toteutumisesta ja voimavarojen käytöstä raportoidaan oikeusministeriölle vuoden 2026 puolivuotisraportissa viimeistään elokuussa 2026 erikseen annettavan ohjeistuksen mukaisesti ja vuosikertomuksessa vuodelta 2026.

Helsinki 19.12.2025

Antti Leinonen
kansliapäällikkö

Pirkko Janas
tasa-arvovaltuutettu

VN/34403/2025-OM-4

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons:

Leinonen Antti 91248890K

2025-12-31